

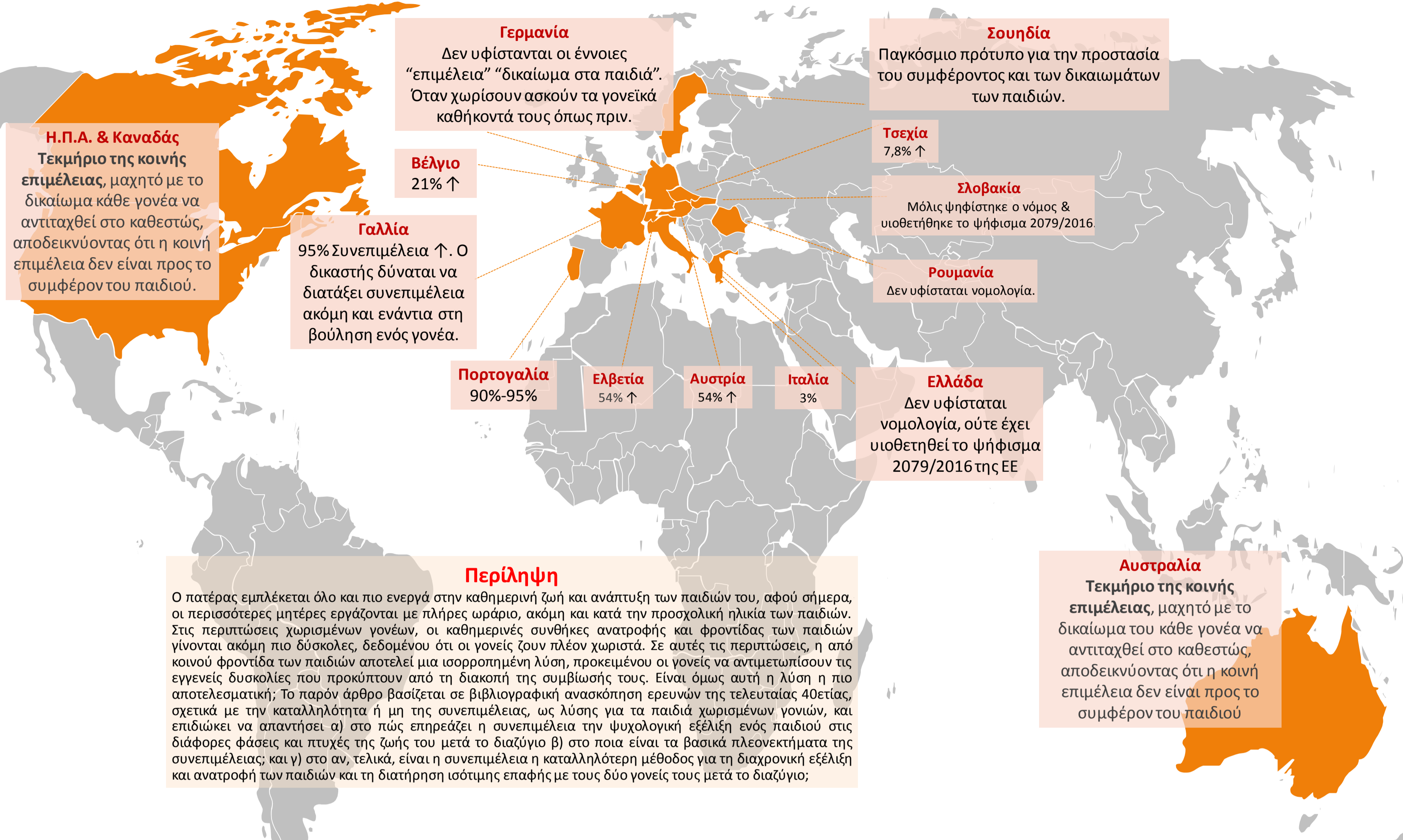
Η επίδραση της Συνεπιμέλειας στην ψυχολογική ανάπτυξη των παιδιών χωρισμένων γονιών

Γιώργος Γ. Γεωργιάδης - Ανδρέας Χ. Οικονόμου

Κοινή Επιμέλεια (Joint Custody):

Η ρύθμιση μετά το διαζύγιο στην οποία το παιδί μπορεί να απολαμβάνει εξίσου τη φροντίδα, τη φυσική παρουσία, τη διαβίωση και την αλληλεπίδραση και με τους δύο γονείς του, οι οποίοι μπορούν να έχουν εξίσου την ευθύνη και υποχρέωση της ανατροφής, των αποφάσεων και της φυσικής παρουσίας τους στον χρόνο του παιδιού τους.

Φυσική: φυσική επαφή γονέα - παιδιού ≠ επίσκεψη, επικοινωνία.

Νομική: λήψη αποφάσεων που σχετίζονται με τη ζωή του παιδιού.

Έλλειψη κοινής επιμέλειας = έλλειψη σεβασμού για το δικαίωμα των παιδιών για ίση επικοινωνία και σταθερή σχέση και με τους δύο γονείς τους σύμφωνα με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (1989).

Δέκα μύθοι για τη Συνεπιμέλεια που έχουν καταρριφθεί από την επιστήμη

- Μετά το διαζύγιο ο χρόνος του παιδιού με κάθε γονιό πρέπει να κατανέμεται ανάλογα με τον χρόνο που κάθε γονιός περνούσε κατά τη διάρκεια της συμβίωσής τους.
- Βρέφη και νήπια έχουν μία κύρια "φιγούρα προσκόλλησης" (ο πρωτεύον γονέας) και δεν πρέπει να διανυκτερεύουν χωρίς αυτόν γιατί εμφανίζουν σημεία κακής προσαρμογής.
- Το "παιδί-βαλίτσα".
- Η αδιαφορία του πατέρα, ως αιτία, αλλά και αποτέλεσμα του διαζυγίου, αναγκάζει τη μητέρα να αναλάβει όλο το βάρος ανατροφής του παιδιού.
- Τα παιδιά σε καθεστώς κοινής επιμέλειας με εναλλασσόμενη κατοικία βρίσκονται πιο συχνά στη μέση των συγκρούσεων των γονέων τους.
- Και οι δύο γονείς πρέπει να είναι σύμφωνοι με την συνεπιμέλεια, διαφορετικά η ρύθμιση θα αποτύχει.
- Η ποιότητα των σχέσεων των παιδιών με τον πατέρα τους δεν έχει σχέση με το πόσο χρόνο περνούν μαζί του μετά το διαζύγιο.
- Με τη συνεπιμέλεια και τις διαχρονικές αλλαγές στο πρόγραμμα διαταράσσεται η καθημερινότητα και η σταθερότητα του παιδιού, με αποτέλεσμα να κινδυνεύει να αναπτύξει ψυχοσωματικά προβλήματα.
- Τα παιδιά δεν ξέρουν σε ποιο σπίτι μένουν και ποιο είναι σπίτι τους.
- Ένας γονιός μπορεί να έχει την ίδια συνεισφορά στη ζωή του παιδιού ακόμη και με τον ρόλο του γονέα "επισκέπτη" ή "του Σαββατοκύριακου"

Κοινή Επιμέλεια Vs. Αποκλειστική Επιμέλεια

Μελέτη	Συνοπτικά Αποτελέσματα Μελετών					
	Παιδιά σε Κοινή Επιμέλεια	Παιδιά σε Αποκλειστική Επιμέλεια	Γνωστικά / Ακαδημαϊκά	Ψυχολογικά & Συνασθησιακά	Παραβατικότητα / Ναρκωτικά / Αλκοόλ / Επαφαιτικότητα	Φυσικά / Ύψους
Bjarnason	2.200	25.578		+		+
Breivik	41	409	=	+	+	
Brotsky	26	13		+	+	
Buchanan	97	150	+	+	+	+
Cashmore						
*CSA	440	148	+	+	+	
*LSAC	84	473	+		+	+
Campana	207	272		+	+	
Fabricius	30	201				+
Fabricius	337	686				+
Fabricius	130	136				+
Frank	16	90			+	
Jablonska	443	2920			+	
Janning	5	17				+
Kaspiew*	645	7118		+	+	
Kline	35	58		+	=	+
Lee	20	39			+	
Lodge	105	518	=		=	+
Luepnitz*	11	89		=		
Melli*	597	600		+		+
McIntosh #	17-70	14-624	+ / -		+ / -	=
McIntosh	42	44		+	=	+
Neoh	27	37			+	
Pearson*	62	459		+	+	
Spruijt	135	350				+

* Αριθμός οικογενειών, όχι αριθμός παιδιών
# Ο αριθμός των παιδιών που μετρήθηκαν σε κάθε μεταβλητή ποικίλλει σημαντικά
+: θετικά, -: αρνητικά, =: ίδια αποτελέσματα της συνεπιμέλειας

ΓΕΝΙΚΑ, ΣΕ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΣΥΝΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣ:

- βελτιώνεται η γνωστική ανάπτυξη,
- μειώνεται η συχνότητα εμφάνισης προβλημάτων συμπεριφοράς,
- μειώνονται ορμονικά προβλήματα και χρωμοσωμικές βλάβες που μπορεί να προκαλέσει το στρες από την στέρωση της αγάπης του πατέρα
- βελτιώνονται: ακαδημαϊκές επιδόσεις, δείκτες ψυχολογικής, συναισθηματικής και κοινωνικής ευθυμίας, δείκτες σωματικής υγείας
- μειώνονται οι συγκρούσεις μεταξύ των γονέων.

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ

Τα βρέφη:

- βρέφη που ζουν τουλάχιστον το 30% του χρόνου τους με τον πατέρα τους παρουσιάζουν καλύτερους δείκτες συναισθηματικής, ψυχολογικής και συμπεριφορικής ευεξίας, ενώ
- ο βαθμός προσαρμογής των βρεφών δεν συνδέεται με τις περισσότερες διανυκτερεύσεις τους με τον πατέρα τους.

Τα παιδιά:

- με εναλλασσόμενη κατοικία είναι πιο ικανοποιημένα με τις συνθήκες ζωής τους από ό,τι τα παιδιά των άλλων τύπων οικογένειας,
- οι περισσότερες διανυκτερεύσεις με τον πατέρα ωφελούν τα παιδιά ηλικίας 4-6 ετών,
- νιώθουν πιο κοντά και χιζούν πιο ισχυρές και ανθεκτικές σχέσεις με τον πατέρα τους,
- στα νέα κορίτσια είναι λιγότερα τα "ψυχολογικά" προβλήματα,
- έχουν πιο στενούς φίλους και λιγότερα προβλήματα στο να κάνουν νέους,
- θεωρούν ότι το να έχουν μια στενή σχέση με τους δύο γονείς αντιστοιχίζει τις όποιες δυσκολίες και παρενοχλήσεις,
- αισθάνονται ότι η εναλλασσόμενη κατοικία είναι η καλύτερη επιλογή, επειδή αγαπούν εξίσου και τους δύο γονείς τους,
- αισθάνονται ευτυχισμένα επειδή έχουν την ευκαιρία να αναπτύξουν στενές σχέσεις και με τους δύο γονείς τους,
- επιβεβαιώνεται η συνεπιμέλεια ακόμη και όταν η δεν υπάρχει ομαλή συνεργασία των γονέων, οικονομική άνεση ή μόρφωση,
- απολαμβάνουν μεγαλύτερη και πιο ευεργετική εμπλοκή των δύο γονέων τους στη διάρκεια της ανάπτυξης.

Οι έφηβοι:

- δηλώνουν ικανοποιημένοι με την απόφαση των γονιών τους για συνεπιμέλεια και εναλλασσόμενη κατοικία,
- διστάζουν υψηλότερη αυτοεκτίμηση,
- όταν έχουν περισσότερες διανυκτερεύσεις στον πατέρα τους, αναφέρουν ισχυρότερα συναισθήματα εγγύτητας και καλύτερη ποιότητα στη σχέση τους με αυτόν.

Οι ενήλικοι:

- δείχνουν μεγαλύτερη εγγύτητα στον πατέρα τους και σιγουριά για την αγάπη του,
- οι νέοι ενήλικες εμφανίζουν μειωμένη εγκληματικότητα,
- είναι περισσότερο ευτυχισμένοι στα χρόνια μετά το διαζύγιο,
- εγκρίνουν εκείνες τις ρυθμίσεις διαβίωσής τους μετά το διαζύγιο των γονέων τους, οι οποίες τους έδιναν περισσότερο χρόνο με τον πατέρα τους,
- δηλώνουν (οι νεαροί ενήλικες) ότι η ρύθμιση συνεπιμέλειας ήταν προς το συμφέρον τους.

ΓΕΝΙΚΑ, Η ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

- είναι καταλληλότερη όταν ένας εκ των γονέων συμπεριφέρεται βίαια στα παιδιά, τα παραμελεί ή είναι ψυχικά ασθενής,
- αυξάνει την ευαισθησία σε στρεσογόνους παράγοντες στην ενήλικη ζωή, η οποία οδηγεί σε αυξημένο κίνδυνο ψυχιατρικών διαταραχών
- έχει αρνητικές κοινωνικές συνέπειες,
- προκαλεί τάσεις κατάθλιψης και αυτοκτονίας, εγκληματικότητα φτωχότερη σωματική υγεία και πρόωρη θνησιμότητα.

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ

Τα παιδιά:

- νιώθουν περισσότερα αισθήματα εγκατάλειψης,
- εμφανίζουν θυμό απέναντι και στους δύο γονείς τους,
- είναι δυσραστημένα (η συντηρητική πλειονότητα) με το γεγονός ότι έχουν τόσο λίγο χρόνο με τον πατέρα τους,
- όταν υπάρχει διαμάχη ανάμεσα στους γονείς τους, πιθανότατα θα βρεθούν στο μέσον αυτής της διαμάχης,
- αντιμετωπίζουν περισσότερα προβλήματα υγείας,
- αντιμετωπίζουν περισσότερες ασθένειες σχετικές με το άγχος και είναι πιο κοντά στην κατάθλιψη,
- έχουν μεγαλύτερη δυσκολία επικοινωνίας με τον βιολογικό τους πατέρα,
- είναι περισσότερο επιθετικό και με περισσότερα προβλήματα συμπεριφοράς.

Οι έφηβοι:

- είναι πιο πιθανό να καπνίζουν, να είναι καταθλιπτικοί, επιθετικοί και να επιδείχνουν αντικοινωνική συμπεριφορά καθώς και να έχουν χαμηλή αυτοεκτίμηση,
- είναι πιο επιρρεπείς στον αλκοολισμό και την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου,
- ειδικά τα κορίτσια, είναι πιο φοβισμένα και
- έχουν περισσότερες ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες

Οι ενήλικοι:

- οι νεαροί ενήλικες δηλώνουν ότι η ρύθμιση συνεπιμέλειας ΔΕΝ ήταν προς το συμφέρον τους,
- βιώνουν εντονότερα αισθήματα εγκατάλειψης,
- νιώθουν περισσότερο θυμό απέναντι και στους δυο γονείς τους,
- (οι ενήλικες γυναίκες) έχουν περισσότερες ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες,
- είναι πιο επιρρεπείς στο κάπνισμα

Συμπεράσματα:

- Τα παιδιά μετά το διαζύγιο χρειάζονται εξίσου τον χρόνο και την ασχολία και των δυο γονέων τους και δεν υπάρχει ούτε εμπειρική ούτε επιστημονική βάση για την αποκλειστική μητρική επιμέλεια και τον μύθο του πρωτεύοντος γονέα
- Τα παιδιά των οποίων οι γονείς μοιράζονται την επιμέλεια τους (φυσική και νομική) έχουν καλύτερη ποιότητα ζωής και παρουσιάζουν καλύτερα αναπτυξιακά αποτελέσματα.
- Υπάρχει μια ξεκάθαρη συσχέτιση μεταξύ κοινής επιμέλειας και βελτίωσης της ψυχικής κατάστασης και αναπτυξιακών αποτελεσμάτων.
- Η κοινή επιμέλεια με εναλλασσόμενη κατοικία είναι ευεργετική χωρίς να εκθίβει τα παιδιά σε αντιρρολήσεις.
- Η συντηρητική πλειοψηφία των παιδιών συνεπιμέλειας με εναλλασσόμενη κατοικία υποστηρίζει ότι η ταλαιπωρία του να ζουν σε δύο σπίτια αξίζει τον κόπο, κυρίως επειδή είναι σε θέση να διατηρήσουν στενές σχέσεις και με τους δύο γονείς
- Η πεποίθηση ότι τα παιδιά σε καθεστώς κοινής επιμέλειας με εναλλασσόμενη κατοικία βρίσκονται πιο συχνά στη μέση των συγκρούσεων έχει απορριφθεί
- Το Ελληνικό οικογενειακό δίκαιο είναι παρωχημένο και δεν μπορεί να ανταποκριθεί στα σύγχρονα δεδομένα υποστηρίζοντας τα δικαιώματα των παιδιών. Οι δικαστές αποφασίζουν χωρίς την υποστήριξη ειδικών της ψυχικής υγείας, με βάση μόνον κανόνες και νομολογίες.
- Η Συνεπιμέλεια σε ισοτίμη βάση αφορά στα δικαιώματα των παιδιών, όχι των γονέων. Πρόκειται για την καλύτερη επιλογή για αυτά, η οποία βασίζεται και θεμελιώνεται στην έρευνα, όχι σε προσωπικές απόψεις.

Προτάσεις:

- Έρευνα εφαρμογής της συνεπιμέλειας στην Ελλάδα, με συμμετοχή εμπλεκόμενων επαγγελματιών (ειδικό ψυχικής υγείας, δικηγόροι, δικαστές) και ειδικών άλλων χωρών για μεταφορά τεχνολογίας.
- Εξειδικευμένη ενημέρωση των εμπλεκόμενων επαγγελματιών για τα οφέλη της συνεπιμέλειας τόσο για τα παιδιά, όσο και για τους ίδιους και την κοινωνία.
- Αναμόρφωση του οικογενειακού δικαίου στην Ελλάδα, ώστε να σταματήσουν να καταπατώνται τα ανθρώπινα δικαιώματα των παιδιών. Αφού τα οφέλη της συνεπιμέλειας έχουν αποδειχθεί, τα δικαστήρια θα πρέπει να εξετάζουν αν είναι προς το συμφέρον του παιδιού η αποκλειστική επιμέλεια και όχι η κοινή επιμέλεια.
- Μαζική ενημέρωση του κοινού για τα οφέλη και τον τρόπο εφαρμογής της συνεπιμέλειας και απομυθοποίηση των 10 μύθων.
- Εστίαση των επαγγελματιών ψυχικής υγείας στην αντιμετώπιση των απών (π.χ. απώλεια του ενός γονέα λόγω λιγότερου χρόνου) παρά των συμπτωμάτων (ψυχολογικά προβλήματα, αλκοολισμός, παραβατικότητα κλπ)
- Επικουρική συμμετοχή επαγγελματιών ψυχικής υγείας στα οικογενειακά δικαστήρια, για να αποφασίζεται το πραγματικό «συμφέρον του τέκνου», όπως το ορίζει η σύγχρονη παιδοψυχολογία.
- Ενίσχυση και δημιουργία θεσμών, όπως του διαμεσολαβητή, ο οποίος να περιλαμβάνει δικηγόρο και ψυχολόγο στα θέματα οικογενειακών διαφορών στις οποίες εμπλέκονται παιδιά.